

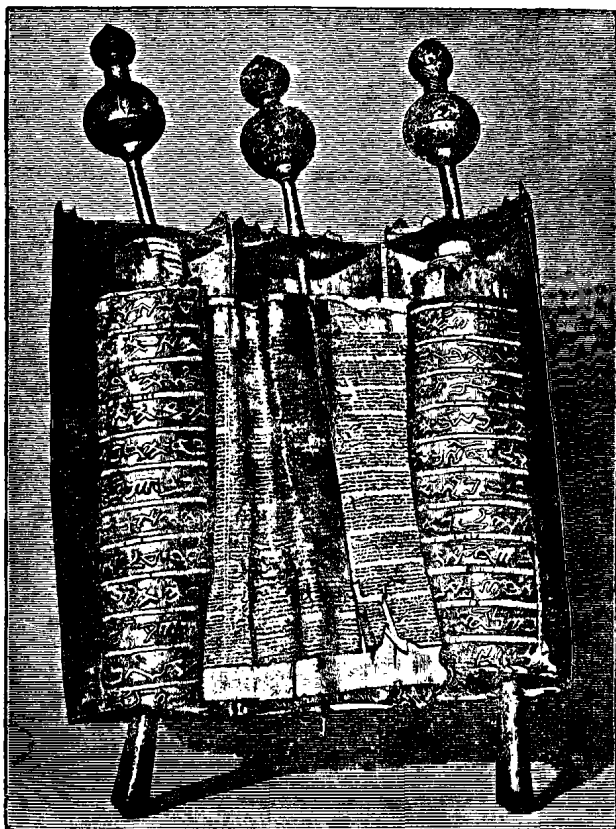
ՀԱՆԴԷՍ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄՈՎՍԵՍԻ ՀՆԳԱՄԱՏԵՆԻՆ ՍԱՄԱՐՍՅԻ ՀԻՆ ՕՐԻՆԱԿՆ

Երբայական լեզուով գրուած սամա-
րացի Հնգամատենին օրինակն, Արև-
մտեայց ծանօթացաւ վեշտասաներորդ
դարուն առաջին քսան տարիներուն մէջ.
և առաջին ծանօթացընողն եղաւ Պետ-
րոս Վալլեցի, որ գնեց 'ի 1616 ամին
սամարացիէ մը ամբողջական օրինակ
գրոցս. և այս գիրքս եկաւ վերջը 'ի
Բարիզ: Հօն հայրն Յովհաննէս Մո-
րէն, աշխատեցաւ սոյն գրոցս վրայ, և
հրատարակեց իր երկասիրութիւնը:

Բայց արդի ժամանակներս Հնգա-
մատենին վաւերականութեան վրայ
նոր տարակոյսներ ելան, այսինքն սա-
մարական օրինակին նկատմամբ: Սուրբ
գրոց մեծ քննադատներ՝ կը համարին
որ այս օրինակիս գոյութիւնն միայն
կը ցուցնէ հաւաստի թէ այս գիրքս
Մովսեսի գործն է. վասն զի, կ'ըսեն, թէ
Հնգամատենը Սամարացւոց անցընող-
ներն եղած են իսրայելի հին թագա-
ւորութեան հպատակներն. և հարկ էր
որ Սամարացիք զայն առած ըլլային
թագաւորութեան բաժանմանէն ա-
ռաջ, վասն զի յետոյ չէին կրնար ընդ-
ունել. ուրեմն հետեալար յայտնի է որ
Սամարացւոց ունեցածն յետնագոյն էր:
Սակայն Գրիստոնէութենէ վերջը

Սամարացիք հաստատուն կենալով ի-
րենց հին կրօնքին վրայ, շատ անգամ
հակառակութեան նիւթ կ'ունենային
ընդ քրիստոնեայս և ընդ Հռովմայե-
ցիս. և չկրնալով երկար ատեն դէմ
կենալ այնպիսի ահեղ բանտկաց առջև՝
գաղթեցան 'ի Պարսկաստան. իսկ ի-
րենց երկրին մէջ մնացողներն՝ դար-
ձան 'ի քրիստոնէութիւն. Երկոտա-
սաներորդ դարուն մէջ 'ի Նապլուս
(Սիւքէմ) կը գտնուէին իրենց աղան-
դէն գրեթէ հազար ոգիք, իսկ այսօր
միայն քառասուն կամ յիսուն տուն կը
համրուի, որոնք առանձին թաղ մը
կը բնակին: Իրենց ժողովարանն փո-
քրիկ սենեակ մ'է անպաճոյճ: Պաշ-
տամունք մատուցանելու ժամանակ,
երբոր հին սամարական Հնգամատենն
(որուն պատկերը հօս կը դնենք) դուրս
հանուի իր բրկղէն, ներկայ գտնուող
անձինք կը մօտենան անոր և կը համ-
բուրեն զայն յարգանքով: Այն ձեռա-
գրին հնութեանը վրայ տարակոյս չը-
կայ, և մինչև 'ի քրիստոսական թուա-
կանին սկիզբը կրնանք հանել. սակայն
անհիմն կ'երևայ այն աւանդութիւնն
որ զայն կ'ընծայէ Ահարոնի որդիքն.
րէն մէկու մը:

ՄՈՎՍԵՍԻ ՀԵԳԱՄԱՏԵՆԻՆ ՍԱՄԱՐԱՑԻ ՀԻՆ ՕՐԻՆԱԿՆ

ԻԲՐԵԻ ԳՐԵԱՆ ԵՆԴԻԱԶԱՐԱՅ

ՅՈՐԳԻՌՑ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻՆ ԱՀԱՐՈՆԻ

— CHS —